

EMO'DAN DAĞITIM ÖZELLEŞTİRMELERİNE KARŞI DAVA

Basına ve Kamuoyuna

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ihaleye çıkarılan Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin, Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin ve İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin özelleştirilmesi hakkındaki ön tekliflerin toplanması 4 Ekim 2006 tarihinde sonuçlanmış ve 83 şirket ön yeterlilik için başvurmuştur. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası olarak 3 dağıtım bölgesinin özelleştirilmesine yönelik ihale ilanının iptali ve yürütmenin durdurulması için Danıştay'da dava açılmıştır. Odamızın hukuk sürecini başlattığı elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi işleminin bir an önce durdurulmasını bekliyoruz.

Bildiğiniz gibi elektrik dağıtım hizmetinin özelleştirilmesine yönelik süreç başlatılmış, ön yeterlilik başvuruları alınmış ve 83 şirket ön yeterlilik için başvurmuştur. Dağıtım özelleştirmeleri, elektrik üretim alanında yapılan özelleştirmelerle yaratılan kaos ortamının daha da derinleşmesine neden olacaktır. Elektrik dağıtım hizmetinin özelleştirilmesi kamu yararına, Anayasa'ya ve yasalara aykırılıklar taşımaktadır. Bu nedenle Elektrik Mühendisleri Odası olarak bugün Danıştay'a 3 dağıtım bölgesinin özelleştirilmesine yönelik ihale ilanının iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle dava açmış bulunuyoruz. Dava dilekçemizle yargıya taşıdığımız hukuka aykırılık nedenlerini özetlemeden önce, elektrik dağıtım hizmetinin özelleştirilmesini sorgulamak gerekmektedir.

Elimizdede, dağıtım özelleştirmesine yönelik olarak bir kitap boyutunda yayınlanmış olmasına karşın, getirilen tanımlamalar ve formüllerle anlaşılması bir o derece güç olan kurul kararları ve ekleri bulunmaktadır. Şeffaflık adı altında Resmi Gazete'de yayınlanan bu dokümanlar ne sizlerin ne de bu alanda uzman kişilerin çözemeyeceği formülleri barındırmakta, böylece şeffaflık

değil, açıkçası bilgi kirliliği yaratılmaktadır. Elektrik Mühendisleri Odası olarak dağıtım sisteminin özelleştirilmesine yönelik olarak yaratılmak istenen yeni yapıyı oturup inceledik. Gördük ki, getirilen sistem bütünüyle şirketlerin karlarını garanti etmek, bunun külfetini de tarifeler yoluyla halka yıkmaktan ibarettir. Şimdi bunları ayrıntılarıyla ortaya koymak isteriz.

Öncelikle elektrik dağıtım sisteminin neden özelleştirilmek istendiğine bakalım. Özelleştirme İdaresi'nin LAZARD adlı bir danışman firmaya hazırlattığı "Türkiye Elektrik Dağıtım Sektörü Özelleştirmesi" başlıklı bilgi dokümanında şöyle denilmektedir: "Özelleştirmenin öncelikli amaçlarından biri de dağıtım sistem ve şebekesi üzerinde gerçekleştirilmesi gereken yatırımların özel sektör tarafından karşılanması ve bu sayede devlet bütçesi üzerindeki yükün azaltılmasıdır."

Getirilen yeni "tarife metodolojisi" ile dağıtım hatları için yapılacak yatırımların maliyetinin faturalar yoluyla tüketiciden tahsil edilmesi öngörülmektedir. Yani gerekli altyapı yatırımları yapılınsı diye vergisi veren yurttaş, kullandığı elektrik ücreti içinde bu yatırımları ikinci kez şirketler için finanse edecektir. Bu

durumda finansmanın tüketicilerden karşılanacağı açık olduğuna göre, dağıtım hizmetinin özel sektöre bırakılması yoluyla hangi yük devletin sırtından kaldırılmaktadır? Tüketicilere çok farklı fiyat uygulamasının önüne geçileceği savıyla 5 yıllık dönem için uygulamaya konulan fiyat eşitleme mekanizması da şirketlerin çıkar aracı haline dönüştürülmüştür. Yaratılan sistemle şirketin işletme giderleri ve yatırım harcamalarını karşılamaya yönelik olarak bir gelir tavanı icat edilmiştir. Ve bu gelir tavanı, dağıtım bölgesinde gerçekleşecek olan tüketim miktarından bağımsız olarak dağıtım şirketine garanti edilecektir. Yani Türkiye'nin başına bela edilen alım-satım garantili yap-işlet-devret sözleşmelerinden sonra bu kez de gelir tavanı garantili dağıtım şirketleri devreye sokulmak istenmektedir. YİD'lerde devlet almadığı elektriğin faturasını ödemek zorunda bırakıldığı gibi bu kez tüketicinin kullanmadığı elektrik üzerinden dağıtım şirketi, bir dahaki dönem tarifeleri yükselterek gelir tavanını tahsil edecektir. Ayrıca garanti edilen bu gelir tavanı için enflasyon düzeltmesi öngörülmüştür. Buna göre de EPDK tarafından yayımlanacak Enerji Piyasası Endeksi ile gelir tavanı her yıl yukarıya

çekilecektir. Gelir tavanı garantisıyla ekonomik bir krize karşı elektrik dağıtım şirketlerinin karları koruma altına alınmaktadır. Böylesi bir koruma hangi sektörde bulunmaktadır ve hangi serbestleşme mantığıyla açıklanabilir?

Yine tarife metodolojisine göre gelir tavanıyla, dağıtım şirketleri için belirlenen işletme hakkı devir bedelleri de tarife yoluyla tüketicilerden tahsil edilecektir. Tüm bunlar iddia edildiği gibi tüketici tarifelerinin ucuzlayacağını değil, daha da pahalılaşacağını göstermektedir. Dünyada yapılan özelleştirme uygulamaları da bu sonucu doğrulamaktadır. Özellikle mesken aboneleri ve küçük tüketiciler açısından elektrik fiyatları giderek pahalılaşmaktadır.

Kayıp-kaçak oranlarında öngörülen hedeflerden daha fazla düşüş sağlanması durumunda şirketlere artı kar yazılacaktır. Kayıp-kaçığı azaltmaya yönelik yatırım giderlerini, işletme giderlerini tamamen tüketicinin sırtına bırakan şirketlerin, bu yatırımlar ve işletme giderleri karşılığında elde ettikleri karları halkla paylaşması öngörülmektedir. Yine dağıtım şirketleri, elektrik üreticilerinin fiyatlara zam yapmaları durumunda bu zammı dağıtım ve perakende satış fiyatları aracılığıyla tüketiciye aynen yansıtacaktır. Ancak daha ucuza elektrik bulduğunda bu karı yine halkla paylaşmak zorunda değillerdir.

Görüldüğü gibi dağıtım özelleştirmeleri, ne amaç olarak kamu yararını gözetmektedir, ne de getirilen tarife modeliyle kamunun çıkarlarını koruyan bir yapıya sahiptir. Elektrik üretiminde olduğu gibi dağıtım alanında da "nimet şirketlere, külfet halka" anlayışının egemen olduğu yeni bir düzen kurulmak istenmektedir.

Kayıp-kaçak sorunu ülkemizde hiçbir dönemde gerçekçi bir biçimde ele alınmamıştır. Kayıp-kaçak sorunun ekonomik ve sosyal boyutları dikkate alınmadan, bu sorunun özelleştirmeler yoluyla şirketlere ihale edilmesi, olsa olsa hukuk devleti yerine mafya düzeninin egemen olmasına yol açacaktır. Siyasi bağlantılarla bugünkü sistemde var olan hatırlı müşteriler, yine siyaset-ticaret ikilisi arasında belirlenmeye devam edecektir. Üstelik bu kez kaçak elektrik kullanımına karşı verdiği mücadelede yaşamını yitiren Hasan Balıkcı gibi kamu görevlileri de ortada olmayacaktır. Hatırlı müşterilerin kayırıldığı, kimsesizlerin ve küçüklerin üzerine gidildiği yeni bir dönem başlayacaktır.

Elektrik Dağıtım Özelleştirmelerine Karşı Açtığımız Davadaki Temel Gerekçelerimiz:

- İhalede tanıtım dokümanı ve ihaleye katılım kriterlerini de içeren ihale şartnamesi kamuoyundan gizlenmiştir. Bu belgeler, ancak yüksek bir bedel karşılığı satın alınabilmektedir. İhale ilanında ihale koşullarına ilişkin yeterli açıklamalar yer verilmemiştir. Bu durum Özelleştirme Yasası'nda düzenlenen özelleştirme işlemlerinin aleniyet içinde yürütülmesi ilkesinin açık bir ihlalidir.

- Kayıp-kaçak oranları Türkiye ortalamasının altında kalan, hatta düşük düzeyde bulunan ve sanayi bölgelerinin bulunması nedeniyle elektrik tüketiminin yoğun olduğu 3 bölgenin öncelikli özelleştirilmesi söz konusudur. 3 dağıtım bölgesinin öncelikli özelleştirilmesi, hem TEDAŞ'ın önümüzdeki süreçte mali açmaza düşmesine neden olacak, hem de kayıp-kaçak oranı yüksek bölgelerin özel sektöre devredilememesi, buralardaki hizmetin ise kamu tarafından üstlenilmesi zorunluluğunu doğuracaktır. Kayıp-kaçığın görece düşük olduğu bu bölgelerin hemen satışa çıkarılması, özelleştirmedeki kayıp-kaçak oranının düşürülerek, hizmet kalitesinin yükseltilmesi amacına da aykırılık oluşturmaktadır.

- Özelleştirme nedeniyle öngörülen işletme hakkı devir bedelinin tarifeler yoluyla tüketicilerden tahsili öngörülmüştür. Özelleştirmenin kendisinden dolayı elektrik tarifelerine artı bir yük getirilmektedir.

- Yatırımların tarifeler yoluyla tüketicilerden tahsil edilecek olması da elektrik dağıtım hizmetinin özelleştirilerek devletin yatırım yükünden kurtulacağı amacıyla örtüşmemektedir.

-Şirkete, vatandaşın cebinden gelir tavanı garantisinin getirilmesi ise, elektrik tüketimindeki olası bir azalma nedeniyle şirket gelirine garanti, vatandaşa ek yük anlamına gelmektedir ki bu durum dağıtım şirketlerine ayrıcalık tanınması nedeniyle Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

- Dağıtım hizmetinde öngörülen yatırımların kim tarafından denetleneceği ve gerekli yatırımların hiç ya da yeterince yapılmaması durumunda cezai yaptırımın ne olacağı ise belirsizdir. Mevcut elektrik enerjisi mevzuatı ve özelleştirme uygulamalarının, ancak şirketlerin para tahsilatında bir hızlanma yaratacağını, yatırımların ise gerektiği ölçüde yapılmayacağını göstermektedir.

- Elektrik dağıtımını bir kamu hizmetidir ve kamu hizmetinin özel kişilere devredilmesi ancak imtiyaz sözleşmesiyle mümkün olabilir. EPDK tarafından dağıtım hizmetini veren şirketlere lisans veriyor olması, imtiyaz sözleşmesi imzalanması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. İmtiyaz sözleşmesi imzalanmayarak, düşüncesi alınması gereken Danıştay da by-pass edilmiş olmaktadır.

- İhale ilanında yabancılara yönelik kısıtlama getirilmemiş olması, Anayasa'ya ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen yabancılara yönelik sınırlamaya aykırılık oluşturmaktadır.

- Elektrik Piyasası Kanunu'nda TBMM'de geçen dönem 5496 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikler, şirketlerin hisselerinin nama yazılı olma koşulu, borsada işlem gören şirketler için kaldırılmıştır. Bu düzenleme tekelleşmenin ve yabancılaşmanın kontrolünü olanaksız kılmaktadır. Yasadaki bu düzenleme Anayasa'ya aykırılık oluşturmaktadır.

- Yine Elektrik Piyasası Kanunu'nda 5398 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle dağıtım şirketlerinin üretim şirketi kurarak, kendi şirketlerinden elektrik satın almaları önündeki kısıtlamalar kaldırılmış, böylece dikey bütünleşmenin önü açılmıştır. Ayrıca dağıtım şirketlerine Rekabet Kurulu'nun görüşüne de aykırı olarak perakende satış lisansı verilerek dikey bütünleşmeye bir parça daha eklenmiştir. Diğer yandan ülkedeki tüm dağıtım bölgelerinin bir şirketin elinde toplanması önünde de hiçbir yasal engel bulunmamaktadır. Böylece kamu elinde "rekabet ve serbestleşme" gerekçesiyle parçalanmış elektrik alanındaki bütüncül yapı, şirketlerin çıkarları söz konusu olunca yeniden sağlanmaktadır. Şirkete dikey ve yatay bütünleşme olanağı tanınarak, kamu tekelinin özel tekele dönüştürülmesi söz konusudur.

Elektrik Mühendisleri Odası olarak, elektrik alanındaki özelleştirmelerin bir an önce durdurulmasını, yeniden kamulaştırma hareketinin başlatılmasını talep ediyor, halkımıza "Enerjine sahip çık, geleceğini karartma çağrısında bulunuyoruz.